

Ord och språkljud

Undervisningslogg
Burlövs kommun

Läroplansmål:

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap.

Förslag på centrala kompetenser:

- Minne
- Abstraktion

Välj relevant kompetens i loggen utifrån vad ni ska fokusera på i undervisningen.

Barnkonventionen:

Artikel 28 barns rätt till utbildning.

Arbete mot målet genom följande undervisningsaktivitet:

Undervisningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin språkliga medvetenhet och träna på att:

- Dela upp korta meningar i ord.
- Urskilja första språkljudet i ord.
- Dela upp enkla ord i språkljud.
- Koppla samman bokstäver med deras namn och språkljud.

Med utgångspunkt i följande didaktiska frågor:

Vad ska undervisningen syfta till: Att barnen får möjlighet att utforska och upptäcka hur skriftspråket fonologiskt är uppbyggt och används för att förmedla budskap.

Hur många ska delta, ca antal barn i gruppen: En mindre grupp barn, ca 4- 6 st.

Vad för material behövs: Bildkort och praktiska föremål utvalda utifrån begynnelsebokstav och antal språkljud, nedskrivna korta meningar med för gruppen relevant innehåll, Bokstavskort att para ihop med begynnelsebokstaven hos diverse föremål som barnen redan är bekanta med.

Vilka anpassningar behövs för att alla ska vara delaktiga och inkluderade i undervisningen?

Hur ska undervisningen genomföras:

Förskolan ska stimulera barnens språkliga medvetenhet. I den planerade språkundervisningen ska barnen ges möjlighet att leka med orden, exempelvis genom rim och ramsor. När barnen leker med ord, rimmor med orden och delar upp orden upptäcker de hur språket är uppbyggt. Det är viktigt att undervisningen är lekfull, varierad och rolig och att barnen får känna att de kan. För de mindre barnen är orden något abstrakt och deras uppmärksamhet riktas till en början inte mot språkets uppbyggnad utan dess innehåll. Barnen har utvecklat en fonologisk medvetenhet när de visar förståelse för sambandet mellan bokstäverna och ljuden. Följande moment kan med fördel genomföras som en del av annan undervisning eller i spontana undervisningssituationer där barnet själv visar intresse.

Moment: Dela upp korta meningar i ord

Skriv ner korta meningar med ord och innehåll som är relevanta för barngruppen och som du vet att de känner till där det är tydligt mellanrum mellan orden.

Samla de barn som ska delta i undervisningen i en ring eller runt ett bord. Berätta för barnen att du ska visa hur de ska göra och att de behöver lyssna noga.

Välj en av meningarna och lägg den så att alla barnen kan se den, läs den högt, exempelvis:

- *Jag heter Maria.*

Berätta sen för barnen att nu ska du dela upp meningen i ord. Upprepa meningen "Jag heter Maria" sakta och tydligt och lägg samtidigt en markör för varje ord så att barnen ser det.

Fråga sedan barnen om de kan gissa hur många ord som meningen innehöll?

När barnen svarar så be dem förklara hur de tänker. Om inget av barnen drar slutsatsen att varje markör representerar ett ord så visa och förklara igen.

Välj sedan en ny mening och upprepa 1- 2 ggr.

Låt barnen enskilt eller parvis få varsin egen mening och ett antal markörer och be dem försöka att själva lista ut hur många ord som deras mening innehåller och lägga ut markörer vid varje ord. Fråga sen barnen hur många ord de kom fram till att deras mening innehöll. Läs sedan upp meningen långsamt och med tydlig avstavning mellan orden för barnen samtidigt du håller upp ett finger för varje nytt ord du säger. Fråga sen barnen:

- *Håller jag upp lika många fingrar som ni har markörer?*

Stämmer antalet så fråga:

- *Hur många ord innehöll då meningen?*

Bekräfta barnen och fråga hur de kommit fram till sitt svar.

Skulle antalet markörer inte stämma med det antal fingrar som du visar, läs meningen igen och be barnen lägga en markör för

varje ord de hör och medan du läser, visa med fingrarna samtidigt som du uttalar orden. Bekräfta barnen i att de nu lyckats.

För mer utmaning: visa inte meningen för barnet utan läs endast upp den och be barnet lägga markörer för varje ord hen hör.

Moment: Urskilja första språkljudet i ord

Förbered och ta fram bildkort eller föremål som är bekanta för barnen men som har olika begynnelsebokstäver. Ett tips är att i början försöka skapa kort eller hitta föremål som börjar på barnens begynnelsebokstäver.

Visa upp ett av korten eller föremålet för barnen och säg till exempel:

- *Det här är en bild på en sol.*

upprepa ordet och uttala det sakta och tydligt. Säg sen:

- *Sol börjar med /s/. Kan ni säga ljudet /s/? Jag får höra!*

Bekräfta barnen och upprepa ljudet och sen hela ordet igen innan du frågar:

- *Vet ni något annat som börjar med /s/?*

Upprepa tills ni gått igenom alla bilder och föremål som du valt ut.

Moment: Kan dela upp enkla ord i språkljud

Förbered bildkort eller föremål med lämpligt antal språkljud utifrån de barn som ska delta i undervisningen förslagsvis 2-4 språkljud.

Visa ett av bildkorten eller föremålen för barnen och säg exempelvis:

- *Det här är en ros.*

- Lyssna hur många ljud som hörs i ros.

Säg ordet "ros" sakta och tydligt och visa antalet ljud genom att hålla upp ett finger för varje ljud /r/-/o/-/s/. Säg sedan:

- *Nu ska jag göra det en gång till men denna gången gör vi det tillsammans.*

Visa sen upp ett nytt bildkort eller föremål och säg ordet sakta och tydligt och be barnen att samtidigt hålla upp ett finger för varje språkljud de hör. Upprepa några gånger och låta sedan barnen parvis prova själva först med en bild eller ett föremål innan ni tillsammans går igenom språkljuden.

Moment: Kan koppla samman bokstäver med deras namn och språkljud med deras namn och språkljud

Förbered undervisningen genom att lägg ut bokstavskorten, både versaler och gemener, väl synliga på ett bord. Det går också

bra att börja med versaler och därefter lägga ut gemener eller tvärtom. Lägg sedan ut de föremål vars begynnelsebokstav du tänker använda för att para ihop med bokstäverna.

Samla barnen som ska delta i undervisningen och visa dem de utlagda bokstäverna och berätta att de måste hjälpa dig att para ihop rätt bokstav med rätt föremål.

Fråga sen:

- *Är det någon som vet vad någon de här bokstäverna heter?*

När någon av bokstäverna är identifierad frågar du:

- *Hur låter denna bokstaven i ett ord? Är det någon som vet?*

Bekräfta barnen om de tror sig veta eller vet, om de inte kan så säg:

- *Den här bokstaven låter så här /.../.*

Be sedan barnen upprepa ljudet tillsammans med dig och fortsätt tills alla bokstäver du valt att ta med i undervisningstillfället är identifierade både till namn och ljud.

Vänd sedan uppmärksamheten mot föremålen du valt ut, ta upp eller peka på ett av dem och säg samtidigt namnet på föremålet. Ex:

- *Detta är en gaffel.*

Betona begynnelsebokstavens ljud extra tydligt när du uttalar ordet och fråga sen barnen:

- *Vilken bokstav hör ihop med den här?*

Om det behövs så upprepa bokstavsljudet och fråga:

- *Vilken bokstav var det som lät så här /.../ som i gaffel?*

När rätt bokstav är hittad så fortsätter du med nästa föremål, alternativt låter barnen välja vilket föremål eller bokstav ni ska fortsätta med.

I din reflektion:

Visade barngruppen ett förändrat kunnande genom undervisningen? Beskriv hur och vad.

Exempelvis:

- Kunde barnen namnge bokstäver och koppla samman dessa med deras språkljud?
- Kunde barnen urskilja första språkljudet i orden?
- Kunde barnen urskilja de olika språkljuden i orden?
- Kunde barnen delar upp meningar i ord?

- Vilka anpassningar/förändringar i undervisningen behövs till nästa gång för att göra den tillgänglig för alla att känna sig inkluderande och delaktiga?
- Hur kan du/ni utmana barnen vidare i sin fonologiska medvetenhet och intresse för skriftspråket?